

Nota

Voortgangsrapportage gewestelijke planningsinitiatieven en projecten in de vallei van de Kleine Nete tussen Kasterlee en Lier.

0. Inhoud

1. Situering en context
2. Rapportering
 - 2.1. Rapportering van het gevoerd overleg in het kader van de coördinatieopdracht
 - 2.1.1 Procesbeheercomité
 - 2.1.2 Opgvolgingscommissie
 - 2.2. Netedag 2019
 - 2.3. Stand van zaken projecten
 - 2.3.1 Opmaak gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur
 - 2.3.2 Bekkenbeheerplan Nete en compenserende maatregelen i.f.v. de waterhuishouding n.a.v. de aanleg van de Kempische Noord-Zuid-verbinding (N19g)
 - a) *Rivierherstelproject Kleine Nete ter hoogte van de recreatiegebieden*
 - b) *Overstromingsgebied De Zegge*
 - 2.3.3 Stand van zaken uitvoering projecten Sigmaplan Kleine Nete en Nete
 - a) *Benedennete*
 - b) *Mondingsgebied Grote Nete*
 - c) *Varenheuvel-Abroek*
 - 2.3.4 Europese Natuurdoelen / Uitvoering voorkeursscenario Graafweide-Schupleer
 - 2.3.5 Ankerplaatsen en de ruimtelijke verankering ervan als erfgoedlandschappen in ruimtelijke uitvoeringsplannen
 - 2.4. Strategisch project 'Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete'
3. Inhoudelijke rapportering, conclusies en aanbevelingen aan de Vlaamse Regering vanuit het procesbeheercomité Kleine Nete
 - 3.1. Uitbreiding coördinatieopdracht met Dessel en Retie
 - 3.2. Uitbreiding partnerschap Kleine Nete
 - 3.3. Inzet handhaving
 - 3.4. Aanpak verdrogingsproblematiek De Zegge
 - 3.5. Aanpak verdrogingsproblematiek Olens Broek
 - 3.6. Grondenbank Graafweide – Schupleer
 - 3.7. Problematiek onverenigbaarheid Projectsubsidies Natuur (PSN) en percelen waarop een PV met herstellvordering rust
 - 3.8. Financiering gebiedsgerichte aanpak

Bijlagen:

1. Verslag Opgvolgingscommissie Kleine Nete dd. 30 januari 2019
2. Verslag Opgvolgingscommissie Kleine Nete dd. 18 juni 2019
3. Ontwerp verslag Opgvolgingscommissie Kleine Nete dd. 28 januari 2020
4. Rapportage strategisch project Kleine Nete
5. Nota Aanpak verdroging vallei van de Kleine Nete tussen Kasterlee en Herentals en de instandhouding van de SBZ's De Zegge
6. Nota problematiek Olens Broek

1. Situering en context

Op 20 juli 2012 nam de Vlaamse Regering een principiële beslissing omtrent de verdere voortgang van de gewestelijke planningsinitiatieven en projecten in de vallei van de Kleine Nete en Aa tussen Kasterlee en Lier (VR20120720 DOC.089/1).

De regering besliste gouverneur Cathy Berx aan te stellen als procesbegeleider en de opdracht te geven om een overkoepelende Opvolgingscommissie met vertegenwoordiging van de betrokken diensten van de Vlaamse overheid, de lokale besturen en middenveldorganisaties en een ambtelijk procesbeheercomité te installeren voor het geheel van de gewestelijke plannen en projecten in de vallei van de Kleine Nete tussen Kasterlee en Lier binnen de uitgangspunten van de principiële beslissing. Via deze organen wordt de onderlinge afstemming en voortgang van deze gewestelijke initiatieven bewaakt en de communicatie over het geheel van de projecten gestroomlijnd.

Deze coördinatie omvat volgende projecten:

- de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) (regio Neteland);
- het inrichten van overstromingsgebieden in uitvoering van de bindende bepalingen van het bekkenbeheerplan Nete;
- het inrichten van overstromingsgebieden in uitvoering van het Geactualiseerd Sigmaphan;
- het bepalen van gebiedsspecifieke instandhoudingsdoelstelling (S-IHD) voor habitatrictlijngebieden (SBZ-H) (deelgebieden 1, 10 en 11);
- het aanduiden van ankerplaatsen en de ruimtelijke verankering ervan als erfgoedlandschappen in ruimtelijke uitvoeringsplannen;
- het realiseren van compenserende maatregelen i.f.v. de waterhuishouding n.a.v. de aanleg van de Kempische Noord-Zuid-verbinding (N19g) door de vallei van de Kleine Nete tussen Kasterlee en Geel.

Op 23 november 2012 werd via een mededeling aan de leden van de Vlaamse Regering gevraagd kennis te nemen van het plan van aanpak voor deze coördinatieopdracht dat door de gouverneur werd uitgewerkt (VR20122311 MED.0515). Daarin is aangegeven dat er na iedere bijeenkomst van de Opvolgingscommissie een rapportering zal volgen.

Op 3 mei 2013 werd via een mededeling aan de leden van de Vlaamse Regering gerapporteerd over de eerste bijeenkomst van de Opvolgingscommissie dd. 27 februari 2013 en de stand van zaken van de verschillende plannen en projecten (VR20130305 MED.0233/1).

Op 4 april 2014 nam de Vlaamse Regering kennis van de rapportage van de tweede en derde bijeenkomst van de Opvolgingscommissie (18 juni 2013 en 6 november 2013) en besliste over de verdere voortgang van een aantal plannen en projecten (VR20140404 DOC.0441/1).

Op 3 april 2015 heeft de Vlaamse Regering (VR 2015 0304 DOC.0347/1):

- kennis genomen van de destijds voorliggende voortgangsrapportage en aanbevelingen aan de Vlaamse Regering vanuit het procesbeheercomité Kleine Nete;
- de intentieverklaring principiële goedgekeurd;
- de Vlaamse minister, bevoegd voor het onroerend erfgoed, de Vlaamse minister, bevoegd voor het toerisme, voor het mobiliteitsbeleid, de openbare werken en het vervoer, en de Vlaamse minister, bevoegd voor de ruimtelijke ordening, voor de landinrichting en het natuurbehoud, gelast deze intentieverklaring samen met de andere partners te ondertekenen;
- kennis genomen van de nota van de thematische werkgroep 'Landbouw Sigmaphan', met de inventaris van mogelijk in te zetten instrumenten voor het flankerend beleid voor het gebied Varenheuvel-Abroek;
- de Vlaamse minister, bevoegd voor het mobiliteitsbeleid, de openbare werken en het vervoer, en de Vlaamse minister, bevoegd voor de landinrichting en het natuurbehoud, gelast Waterwegen en Zeekanaal nv (W&Z) respectievelijk het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) de opdracht te geven de concreet in te zetten instrumenten verder uit te werken en voor goedkeuring voor te leggen.

Op 23 december 2016 nam de Vlaamse Regering opnieuw kennis van de stand van zaken en werd beslist de Vlaamse minister, bevoegd voor de ruimtelijke ordening, te gelasten VLM opdracht te geven

om in overleg met het ANB en W&Z te onderzoeken hoe de werking van de verschillende projectgebonden (bestaande en nog op te richten) grondenbanken beter op elkaar afgestemd kan worden (of eventueel te integreren in één grondenbank voor alle projecten in de vallei) zodat er beter en efficiënter ingespeeld kan worden op de reële behoeften vanuit de verschillende Vlaamse projecten in de vallei van de Kleine Nete (VR 2016 2312 DOC.1531/1BIS).

Op 25 januari 2019 nam de Vlaamse Regering opnieuw kennis van een stand van zaken en werd beslist (VR 2019 2501 DOC.0073/1):

- het plan van aanpak voor het gebied Graafweide-Schupleer principieel goed te keuren;
- het bijgestuurd voorkeursscenario principieel goed te keuren als basis voor het op te maken gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan;
- de Vlaamse minister, bevoegd voor de landinrichting en het natuurbehoud, te gelasten:
 - a. het Agentschap voor Natuur en Bos en de Vlaamse Landmaatschappij op te dragen een voorstel tot instelling van een natuurinrichtingsproject Graafweide-Schupleer uit te werken;
 - b. het Agentschap voor Natuur en Bos op te dragen in samenspraak met de Vlaamse Landmaatschappij en parallel aan het natuurinrichtingsproject Graafweide-Schupleer te onderzoeken hoe de nodige middelen voorzien kunnen worden voor de financiering van een lokale grondenbank Graafweide-Schupleer en daarvoor de nodige overeenkomsten af te sluiten, waarbij:
 - i. verwerving in het projectgebied, inzonderheid in de gebieden van het bijgestuurd voorkeursscenario, zal gebeuren met middelen van het Agentschap voor Natuur en Bos;
 - ii. verwerving van ruilgronden in het zoekgebied zal gebeuren met middelen van de Vlaamse Landmaatschappij;
 - c. de Vlaamse Landmaatschappij op te dragen voorstellen uit te werken voor een gebiedsgerichte inzet van beheerovereenkomsten, met als doel een overgangsbeheer door landbouwbedrijven in functie van natuurontwikkeling mogelijk te maken en een agrarisch natuurbeheer op maat van de betrokken landbouwbedrijven op te zetten.

2. Rapportering

2.1. Rapportering van het gevoerd overleg in het kader van de coördinatieopdracht

2.1.1. Procesbeheercomité

Het procesbeheercomité (PBC) brengt o.a. de projectleiders van de verschillende planningsprocessen en projecten op regelmatige basis samen. Het PBC stemt de verschillende initiatieven proactief op elkaar af en anticipeert op mogelijke afstemmingsproblemen. Het PBC werkt ook overkoepelende communicatie-initiatieven uit op niveau van de vallei van de Kleine Nete die de projectgebonden communicatie aanvult en overstijgt.

Het PBC kwam sinds de vorige rapportage samen op:

- 18 december 2018;
- 20 mei 2019;
- 23 oktober 2019;
- 18 december 2019;
- 6 maart 2020;

Het PBC behandelde volgende zaken:

- De voortgang van de lopende projecten (coördinatieopdracht en strategisch project Kleine Nete (hefboomprojecten));
- Voorbereiding en evaluatie Netedagen;
- Voorbereiding Opvolgingscommissie;
- Aanvraag verwervingssubsidies strategisch project;
- GRUP Kleine Nete & Aa (afstemming advisering, organisatie infomarkten, communicatie, ...);
- Uitbreiding werkingsgebied coördinatie Kleine Nete (zie ook verder);
- Stroomgebiedbeheerplan 2022 – 2027 (afstemming advisering);
- Voorbereiding aanvraag strategisch project Kleine Nete II (o.a organisatie workshop dd. 21/01/2020, ...);
- Provinciale beekherstelprojecten 2020-2025;

- Aanpak verdrogingsproblematiek De Zegge en Olens Broek;
- Aanpak overleg met Umicore en Aurubis.

2.1.2. Opvolgingscommissie

Met de Opvolgingscommissie (OC) is een structuur gecreëerd waarbinnen de onderlinge afstemming en voortgang van de verschillende projecten aan de betrokken gemeenten, provincie en middenveldorganisaties op een permanente en zeer transparante wijze verduidelijkt worden. In deze Opvolgingscommissie hebben de actoren de kans om knelpunten in de uitvoering of onderlinge afstemming van de verschillende projecten te signaleren. Het PBC heeft als opdracht deze knelpunten aan te pakken. De gouverneur zit de Opvolgingscommissie voor, begeleidt dit proces, jaagt het zo nodig aan en rapporteert daarover aan de Vlaamse Regering. Ze neemt binnen dat kader alle noodzakelijke initiatieven om dat proces te faciliteren en waar nodig te bemiddelen. Voor alle betrokken actoren functioneert ze als centraal aanspreekpunt.

De Opvolgingscommissie kwam een 12de keer samen op 30 januari 2019 (verslag in bijlage 1) en besprak:

- De voortgang van de lopende projecten (coördinatieopdracht en strategisch project Kleine Nete (hefboomprojecten));
- Goedkeuring bijgestuurd voorkeursscenario Graafweide – Schupleer en voorstel inzet instrument Natuurinrichting in het gebied;
- Aanpak illegale ophogingen in valleigebied.

De Opvolgingscommissie kwam een 13de keer samen op 18 juni 2019 (verslag in bijlage 2) en besprak:

- De voortgang van de lopende projecten (coördinatieopdracht en strategisch project Kleine Nete (hefboomprojecten));
- Voorbereiding en evaluatie Netedagen;
- GRUP Kleine Nete & Aa (afstemming advisering, organisatie infomarkten, communicatie, ...);
- De BouwmeesterScan van Vlaams Bouwmeester Leo Van Broeck;
- Aanvraag verwervingssubsidies strategisch project.

De Opvolgingscommissie kwam een 14de keer samen op 28 januari 2020 (ontwerp verslag in bijlage 3) en besprak:

- De voortgang van de lopende projecten (coördinatieopdracht en strategisch project Kleine Nete (hefboomprojecten));
- GRUP Kleine Nete & Aa (stand van zaken en verdere aanpak);
- Uitbreiding werkingsgebied coördinatie Kleine Nete (zie ook verder);
- Aanpak verdrogingsproblematiek De Zegge;
- Voorbereiding aanvraag strategisch project Kleine Nete II;
- Stand van zaken en aanpak realisatie Natuurdoelen en bereiken goede ecologische toestand in Kleine Nete, Desselse en Zwarte Nete.

2.2. Netedag 2019

Om ook het brede publiek te betrekken bij de transitie in de vallei wordt onder andere een jaarlijkse Netedag georganiseerd. Meer info over de Netedagen is terug te vinden in de rapportage over het strategisch project Kleine Nete (zie bijlage 4).

2.3. Stand van zaken projecten

2.3.1. Opmaak gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur

- Op 15 maart 2019 keurde de Vlaamse Regering de startnota voor het RUP Vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Grobbendonk goed. Van 30 april tot 28 juni 2019 was er een publieke consultatie over deze startnota. Tijdens deze publieke raadpleging zijn vier infomarkten georganiseerd. Er kwamen een 100-tal inspraakreacties binnen. Op basis van de inspraakreacties

wordt de startnota herwerkt tot een scopingnota. Dit leidt tot een aantal aanpassingen van het voorgenomen plan en het opnemen van een aantal planalternatieven voor een aantal planonderdelen. Het planteam zal een terugkoppeling organiseren met de lokale besturen en middenveldorganisaties uit de Opvolgingscommissie over de scopingnota. Na de publicatie van de scopingnota start de opmaak van het planmilieueffectenrapport. Op basis van de resultaten van dat plan-MER zal tegen eind 2020 een voorontwerp RUP opgemaakt kunnen worden;

- RUP Openruimtegebieden Benedennete Lier werd definitief vastgesteld door de Vlaamse Regering op 1 maart 2019;
- RUP Mondingsgebied Grote Nete: De werkzaamheden voor de opmaak van de startnota zijn opgestart. De ontwerp startnota zal in de loop van 2020 voor goedkeuring voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering.

2.3.2. Maatregelen Stroomgebiedbeheerplan (bekkenspecifieke gedeelte Netebekken)

a) *Rivierherstelproject Kleine Nete ter hoogte van de recreatiegebieden*

In uitvoering van enkele belangrijke acties uit het bekkenspecifiek deel 'Nete' van het Stroomgebiedbeheerplan werd het rivierherstel Kleine Nete verder uitgewerkt om de negatieve effecten van de hercalibratie uit het verleden te milderen. Het heeft als doelstelling het creëren van extra bergingscapaciteit, het creëren van een ecologische meerwaarde en het realiseren van structuurherstel van de waterloop. De Kleine Nete is ingedeeld als een speerpuntgebied en bijgevolg wordt ernaar gestreefd om het rivierherstel van de Kleine Nete maximaal uit te voeren, ook in de destijds afgebakende zoekzones. Concreet worden ter hoogte van de recreatiegebieden camping Korte Heide, Ark van Noë en pretpark Bobbejaanland oplossingen gezocht om ook hier aan rivierherstel te kunnen doen.

De Vlaamse Milieumaatschappij startte in het kader van het Interregproject 'Building with Nature' een ontwerpend onderzoek op om een aantal innovatieve inrichtingsconcepten te ontwikkelen waarbij de verweving tussen de waterbergingsfunctie en een aantal hoogdynamische toeristisch-recreatieve functies langs de Kleine Nete (Bobbejaanland, Camping Korte Heide en Ark Van Noë) op een functionele en ruimtelijk kwalitatieve wijze vorm gegeven worden. Dit betekent dat er op zoek gegaan wordt naar een innovatieve oplossing waarbij de waterlooppuntfunctie en de recreatiefunctie gecombineerd worden en er sprake is van multifunctioneel ruimtegebruik. Aan het pilootproject kunnen vervolgens leer- en sensibiliseringsmogelijkheden gekoppeld worden. Het startevent van het Europees project "Building with Nature" vond plaats op 13 april 2016. In het najaar van 2016 werd de ontwerper voor het ontwerpend onderzoek aangesteld. In 2017 vond veelvuldig overleg plaats met de eigenaren en betrokkenen van de drie recreatiegebieden. Het project zit momenteel in de fase waarbij het voorontwerp afgerond is: de landschapsarchitect en het studiebureau werkten in het najaar van 2018 het eindrapport af; daarna volgt de verdere uitwerking van het voorkeursscenario (bodemonderzoek, MER, archeologie, topometingen...). Het ontwerpproces werd telkens toegelicht op de PBC en OC binnen de coördinatieopdracht Kleine Nete.

Het gekozen voorkeursscenario zal opgenomen worden als planonderdeel in het gewestelijke ruimtelijk uitvoeringsplan voor de vallei van de Kleine Nete en Aa waarvoor de startnota voor een geïntegreerd planningsproces in publieke consultatie is geweest. Binnen dat planningsproces zal ook een instrumentenafweging plaatsvinden waarbij voor de herstructurering van de camping Korte Heide onderzocht wordt in hoeverre de inzet van het instrument 'herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil' aangewezen is en de aanpassing van het beschermingsbesluit van het beschermd cultuurhistorisch landschap 'Snepkensvijver met omgeving' en de afbakening van het Vlaams Ecologisch Netwerk noodzakelijk zijn.

b) *Overstromingsgebied De Zegge*

Het overstromingsgebied De Zegge wordt gerealiseerd in uitvoering van actie 4B_E_285 van het tweede Stroomgebiedbeheerplan (voormalige actie A9 uit Bekkenbeheerplan Nete) welk werd

goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 18 december 2015. Na veelvuldig overleg met stakeholders over project(technische) aspecten werd het definitief ontwerp verder uitgewerkt. Dit ontwerp resulteerde verder in een bouwvergunningsdossier. Na het doorlopen van een openbaar onderzoek werd de stedenbouwkundige vergunning toegekend op 20 juni 2017. Er werd geen beroep ingesteld bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen.

Een eerste deel van de werken, ter hoogte van de doortocht van de N19g, startte begin juli 2018 en werd definitief beëindigd in december 2019. Het project werd op 8 oktober 2019 officieel ingehuldigd.

Voor een tweede deel van de werken, is de fase van de grondverwerving momenteel nog lopende. Er werd een onteigeningsbesluit (L1600 O 0004A) goedgekeurd door minister Schauvliege op 22 juli 2015, dat werd aangevochten voor de Raad van State. De onderhandelingen voor de grondverwerving verliepen onder leiding van de Vlaamse Landmaatschappij. Het merendeel van de grondverwerving (70%) kon in der minne afgesloten worden. Voor de percelen die niet in der minne verworven konden worden, werd de procedure voor gerechtelijke onteigening opgestart. De onteigening werd echter niet toegekend door de Vrederechter, en ook in beroep verworpen. Momenteel zijn er nog 15 onteigeningsdossiers hangende. De VMM start nu een nieuwe onteigeningsprocedure op volgens het nieuwe onteigeningsdecreet dd 24/02/2017. De procedure in het nieuwe onteigeningsdecreet voorziet dat er voorafgaandelijk wordt onderhandeld. Deze onderhandelingen werden opnieuw opgestart in februari 2020.

2.3.3. Stand van zaken uitvoering projecten Sigmaplan Kleine Nete en Nete

a) *Benedennete*

Het Gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan is definitief vastgesteld op 1 maart 2019. De Vlaamse Waterweg nv heeft voor de inrichting van het GOG Polder van Lier een omgevingsvergunning verkregen. De werken op het terrein werden opgestart op 2 maart 2020. In opdracht van ANB loopt er momenteel een saneringsstudie die moet leiden tot de inrichting van het gebied Hof van Lachenen en de Anderstadvijvers, dit naar aanleiding van de vastgestelde bodem- en waterverontreiniging.

b) *Mondingsgebied Grote Nete*

De technische uitvoeringsplannen voor het Mondingsgebied Grote Nete worden momenteel uitgewerkt. De procedure tot opmaak van het GRUP wordt opgestart. De eerste percelen in het deelgebied zijn in der minne verworven.

c) *Varenheuvel-Abroek*

In het gebied Varenheuvel-Abroek heeft de VLM voor alle zwaar getroffen landbouwers uit de LER een oplossing uitgewerkt voor wat betreft hun eigendom. Enkele landbouwers zijn hierop reeds ingegaan, andere wachten nog af. De gesprekken met de verpachters/eigenaars in het gebied zijn lopende. Verwacht wordt dat de fase van inrichtingsvisie voor het deelgebied in de loop van 2021 kan opgestart worden.

2.3.4. Europese Natuurdoelen / Uitvoering voorkeursscenario Graafweide-Schupleer

Verspreid over de vallei van de Kleine Nete liggen er heel wat deelgebieden van het Natura 2000 gebied BE2100026 - Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden, de Zegge en de Ronde Put waarin de bestaande natuurwaarden behouden dienen te worden en de Europese Natuurdoelen gerealiseerd moeten worden. Onderstaand wordt er per deelgebied een stand van zaken gegeven van de lopende projecten/processen/trajecten die hiervoor lopende zijn.

a) Deelgebied 10 Militair Domein Grobbendonk en Schupleer

Na goedkeuring door de Vlaamse regering van het voorgestelde 'plan van aanpak' Graafweide-Schupleer op 25 januari 2019, werd het natuurinrichtingsproject bij ministerieel besluit door Minister Koen Van den Heuvel op 16 april 2019 effectief ingesteld.

De doelstelling van dit natuurinrichtingsproject is om invulling te geven aan het besluit van de Vlaamse regering van 23 april 2014 tot aanwijzing van de speciale beschermingszone BE2100026: "Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, heiden en moerassen" en tot definitieve vaststelling van bijhorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten. Het betreft met name de realisatie van een natte natuurkern van ca. 150 ha binnen het gewijzigde voorkeursscenario zoals goedgekeurd door de Vlaamse regering op 25 januari 2019.

Op 27/05/2019 kwam het projectteam (VLM/ANB) een eerste maal samen. Dit gebeurt sindsdien op regelmatige basis. De natuurinrichting ging officieel van start met de eerste samenkomst van de commissie (03/02/2020) en het comité (11/02/2020). Het natuurinrichtingsproject Graafweide-Schupleer werd aan het brede publiek voorgesteld op 2 infoavonden op 13/02/2020 te Grobbendonk en op 20/02/2020 te Vorselaar. Het project kon met meer dan 150 bezoekers rekenen op de nodige belangstelling.

Het projectteam gaat nu verder aan de slag om op basis van de inrichtingsvisie en de ecohydrologische studie, binnen het planningskader van het gewijzigde voorkeursscenario, een projectrapport voor de natuurinrichting op te maken. De opmaak van dit projectrapport omvat o.a. visievorming, uitwerking strategie voor het flankerend landbouwbeleid, uitwerking strategie grondverwerving, opmaak maatregelen en modaliteiten,....

Een belangrijke eerste stap voor de realisatie van de natuurinrichting is de verwerving van de gronden. Het zal dan ook van belang zijn dat de Vlaamse grondenbank natuurdoelen hier efficiënt voor ingezet kan worden (zie ook hoofdstud 3.6).

De voortgang van deze onderdelen zal op regelmatige basis voorgelegd worden aan en geadviseerd worden door commissie en comité. De doelstelling is om tegen het einde van 2020 het projectrapport klaar te hebben om in 2021 in openbaar onderzoek te kunnen gaan.

b) Deelgebied 1 Kempense Heuvelrug, Snekensvijver, Olensbroek, Langendonk

Uit vaststellingen van de beheerders van het Olens Broek blijkt dat de verdrogingsproblematiek voor een bedreiging van de aanwezige Natura 2000 habitats zorgt en een hypothec legt op de te realiseren habitatdoelstellingen. Om deze problematiek aan te pakken en de vooropgestelde natte natuurkern van > 150 ha te realiseren is een gecoördineerd initiatief noodzakelijk. Hiervoor zal een afzonderlijk traject opgestart worden, samen met alle betrokken actoren. Voor een uitgebreide toelichting hieromtrent wordt er verwezen naar hoofdstuk 3.5 van deze rapportage.

Voor de Kempense Heuvelrug wordt er verder gewerkt aan volledige landschapsbiografie die voor afstemming zal zorgen tussen natuurdoelen, erfgoedwaarden en recreatie. Via verschillende Vlaamse subsidie-instrumenten (NPO, PSN, ...) wordt er verder gewerkt aan de realisatie van de Europese Natuurdoelen.

c) Deelgebied 2 De Zegge, Mosselgoren, Neerhelst/De Botten

Ook voor dit deelgebied blijkt de verdrogingsproblematiek een bedreiging te vormen voor de realisatie van de Europese Natuurdoelen (o.a. natte natuurkern van > 300 ha). Dit bleek o.a. uit verschillende inspraakreacties op de startnota voor het RUP Vallei van de Kleine Nete en Aa. Ook voor dit deelgebied zal er worden er een afzonderlijke aanpak naar voren geschoven. Er wordt hiervoor doorverwezen naar hoofdstuk 3.4 in deze rapportage.

d) *Deelgebied 11 Vallei van de Kleine Nete van Lier tot Vierseldijk*

Voor dit deelgebied loopt hefboomproject 2 van het strategisch project. In de schoot hiervan werd in 2018 een ruimtelijke visie voor het volledige valleigebied vooropgesteld met de focus op het creëren van ruimte voor water, ruimte voor natuur en ruimte voor recreatie. De komende jaren zal deze visie verder op het terrein gerealiseerd worden, zodat er zich terug een meer natuurlijk en duurzaam valleisysteem kan ontstaan, waarin zich de Europees beschermde habitats zich terug kunnen vestigen. Voor een meer gedetailleerde rapportage omtrent het hefboomproject wordt verwezen naar bijlage 4.

e) *Deelgebied 6 De Maat, Den Diel, Harde Putten en Koemoek.*

Voor het afwaartse gedeelte van dit deelgebied, met name de valleien van de Desele en Zwarte Nete en de bovenloop van de Kleine Nete werd er een ecohydrologische studie uitgevoerd. Aangezien deze waterlopen het brongebied van de Kleine Nete vormen zijn ze cruciaal in het behalen van de doelstellingen vanuit de Kaderrichtlijn water en de Habitatrichtlijn. In dit bovenloopstelsel dient nog een natte natuurkern van > 150 ha gerealiseerd te worden. Daarnaast herbergen de waterlopen nog een belangrijke populatie van de Europees beschermde vissoorten kleine modderkruiper, beekprik en rivierdonderpad. Ook voor dit gebied zal vanuit de Coördinatieopdracht een gebiedsgerichte samenwerking opgestart worden om de natte natuurkern te realiseren en ervoor te zorgen dat de waterlichamen een goede ecologische toestand behalen tegen 2027 (zie ook hoofdstuk 3.1).

2.3.5. Ankerplaatsen en de ruimtelijke verankering ervan als erfgoedlandschappen in ruimtelijke uitvoeringsplannen

Binnen de vallei van de Kleine Nete, tussen Herentals en Lier, liggen twee items uit de vastgestelde landschapsatlas die te beschouwen zijn als onroerenderfgoedrichtplan in de zin van het onroerenderfgoeddecreet, namelijk:

- De ankerplaats 'Samenvloeiingsgebied van de Kleine Nete en Aa met de westelijke uitlopers van de Kempische Heuvelrug' werd bij ministerieel besluit van 10 mei 2012 definitief aangeduid. Conform het Onroerend-erfgoeddecreet wordt deze ankerplaats nu beschouwd als een 'item uit de vastgestelde landschapsatlas'. Dit vastgesteld landschapsatlas item zal binnen het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Vallei van de Kleine Nete en Aa van N19 tot Grobbendonk' omgezet worden naar een erfgoedlandschap.
- Op 27 januari 2015 werd de ankerplaats 'Dal van de Kleine Nete tussen Nijlen en Grobbendonk' definitief aangeduid door de minister. Conform het Onroerend-erfgoeddecreet wordt deze ankerplaats nu beschouwd als een 'item uit de vastgestelde landschapsatlas'. Dit vastgesteld landschapsatlas item zal binnen het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Varenheuvel-Abroek' omgezet worden naar een erfgoedlandschap.

De vastgestelde landschapsatlasrelicten zijn afgeronde procedures. Deze worden nu verder mee verwerkt in de in opmaak zijnde GRUP's (zie 2.3.1).

2.4. Strategisch project 'Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete'

In uitvoering van de intentieverklaring Kleine Nete bereidden de verschillende partners in 2017 een aanvraag tot erkenning en subsidiëring als strategisch project in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen voor. De basis voor deze aanvraag werd in 2016 gelegd in een reeks werkateliers die en het kansenrapport dat daaruit voortvloeide. Het aanvraagdossier met de projectomschrijving is raadpleegbaar via https://agnas.ruimteinfo.be/kleinenete/BVR_20190125/VR_2019_2501_DOC.0073_8.pdf.

Het Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete diende namens de verschillende partners (provincie Antwerpen, gemeenten Kasterlee, Geel, Olen, Herentals, Lille, Vorselaar, Grobbendonk, Zandhoven, Ranst, Nijlen en Lier, Boerenbond, Natuurpunt, Regionaal Landschap Rivierenland en Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete) in augustus 2017 de aanvraag in. Op 15 december 2017 nam de minister bevoegd voor Omgeving, Natuur en Landbouw het besluit tot erkenning en subsidiëring van

het strategisch project waarmee de loon- en werkingskosten van de projectcoördinatie mogelijk wordt. Er werd een projectcoördinator aangeworven die op 1 april 2018 van start ging.

Onder het motto 'Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete' wil dit strategisch project een ambitieus beleidsniveau- en beleidsdomeinoverschrijdend samenwerkingsverband neerzetten met als doel de vallei van de Kleine Nete zo in te richten en te beheren dat ze de toekomstige schokken inzake klimaatverandering kan opvangen en tegelijkertijd kan blijven instaan voor voedsel-, water- en energievoorziening, waterberging en behoud van biodiversiteit, erfgoed en landschappelijke kwaliteit. Het actieprogramma van het strategisch project focust op korte termijn op de realisatie van zes hefboomprojecten die de ambitie om synergiën tussen bestaande initiatieven of nieuwe ideeën tot stand te brengen door de projecten te verbreden en meerdere doelen vanuit een gebiedsgerichte en geïntegreerde benadering te realiseren, concreet moeten maken. Het gaat om:

1. Landschapspark Pallieterland
2. Vallei van de Kleine Nete tussen Molternetebrug en Lier
3. Graafweide-Schupleer: het samenvloeiingsgebied van Kleine Nete en Aa
4. Vallei van de Aa: een multifunctioneel landbouwlandschap
5. Groenblauwe dooradering van Herentals
6. Zeggeloop (en andere zijlopen van de Kleine Nete tussen Geel en Herentals)

Voor de gedetailleerde omschrijving van de hefboomprojecten wordt verwezen naar het aanvraagdossier strategisch project. In de voortgangsrapportage wordt een stand van zaken van de reeds gezette stappen opgenomen (zie bijlage 4).

In 2019 werden 2 dossiers ingediend met de bedoeling om verwervingssubsidies gekoppeld aan het strategisch project te verkrijgen:

- Kasteelhoeve Grobbendonk, 217.000 €;
- Volkstuinen Lier, 19.600 €.

Het huidige strategisch project loopt tot april 2021. Om continuïteit te verzekeren van de huidige werking in de vallei en bijkomende uitdagingen op te nemen zal een nieuw strategisch project ingediend worden tegen 17 juli 2020. De opvolgingscommissie Kleine Nete ging in zitting dd. 28 januari 2020 akkoord om een nieuwe aanvraag uit te werken.

Ter voorbereiding werd dd. 21 januari 2020 een workshop voor alle huidige en mogelijk toekomstige partners georganiseerd. De voorgestelde ideeën en knelpunten uit de workshop worden momenteel verwerkt in de nieuwe aanvraag.

De Groenblauwe dooradering van Herentals is één van de voorbeeldprojecten in de lopende aanvraag Climate Change Adaptation LIFE Integrated Project 'BREL'.

3. Inhoudelijke rapportering, conclusies en aanbevelingen aan de Vlaamse Regering vanuit het procesbeheercomité Kleine Nete

Op basis van o.a. de besprekingen op de Opvolgingscommissie formuleert het procesbeheercomité Kleine Nete volgende conclusies en aanbevelingen aan de leden van de Vlaamse Regering.

3.1. Uitbreiding coördinatieopdracht met Dessel en Retie

De Opvolgingscommissie Kleine Nete ging in zitting dd. 28 januari 2020 akkoord met het voorstel om het grondgebied van de gemeenten Dessel en Retie toe te voegen aan het werkingsgebied van de coördinatieopdracht Kleine Nete. Het aantal betrokken gemeenten stijgt daarmee van 11 naar 13. De toevoeging komt er in hoofdzaak op vraag van betreffende gemeentebesturen die zich meer en meer geconfronteerd zien met vallei-gebonden projecten op hun grondgebied. Betreffende gemeentebesturen vragen vooral naar een afstemming met de globale aanpak in de vallei / binnen de coördinatieopdracht (overleg, afstemming en communicatie). Door deze uitbreiding nemen we belangrijke delen van de voor de vallei cruciale bovenlopen mee op in de gecoördineerde aanpak in de vallei. Er werden concrete werkafspraken gemaakt om te werken binnen deze nieuwe context.

Aan de Vlaamse Regering wordt gevraagd om kennis te nemen van deze uitbreiding van de coördinatieopdracht / deze uitbreiding van de coördinatie goed te keuren (als aanpassing van het plan van aanpak zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering dd. 23 november 2012 (VR 2012 2311 MED.0515)).

3.2. Uitbreiding partnerschap Kleine Nete

Binnen de coördinatieopdracht werd de voorbije jaren vooral gefocust op het beleidsmatige debat over de verschillende projecten en processen in de vallei. Meer en meer en uiteraard ook dankzij het strategisch project 'Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete' wordt er gefocust op de uitvoering op het terrein. Dit betekent dat ook nieuwe partners in beeld komen. Naar aanleiding van de operationalisering van het strategisch project werden reeds volgende partners toegevoegd aan de Opvolgingscommissie en Procesbeheercomité:

- bekkensecretariaat Netebekken;
- Regionale Landschappen Kleine en Grote Nete, Rivierenland en Voorkepen;
- Kempens Landschap;
- Toerisme Provincie Antwerpen;

Momenteel wordt in het bijzonder de nood gevoeld om ook OVAM toe te voegen aan het partnerschap (PBC, ifv sanering stortplaatsen en andere ophogingen, ontharding, ...). Aan de Vlaamse Regering wordt gevraagd akkoord te gaan met de hiervoor geschetste uitbreiding van het ambtelijk Procesbeheercomité (PBC) en de Opvolgingscommissie (OC) Kleine Nete (als aanpassing van het plan van aanpak zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering dd. 23 november 2012 (VR 2012 2311 MED.0515)).

3.3. Inzet handhaving

Op het terrein wordt vastgesteld dat een gebiedsgerichte inzet van handhaving (een cruciaal element om beleidsdoelstellingen op het terrein te kunnen waarmaken) doorgaans niet evident is gelet op het uitgebreide takenpakket en de schaarse middelen van de inspectiediensten.

In het hefboomgebied Molternete, een kwetsbaar open-ruimte gebied (zone voor openbaar nut – overstromingsgebied, speerpuntgebied, Habitatrichtlijngebied), zullen de inspectiediensten uitzonderlijk een beperkte gebiedsgerichte actie uitvoeren. Deze inspanning wordt bijzonder geapprecieerd en is cruciaal in het omvormen van het gebied met voornamelijk zonevreemde illegale constructies en uitgegraven vijvers naar een gebied met ruimte voor waterberging en Europese natuur. Tegelijkertijd roepen we op tot een meer structurele gebiedsgerichte werking van de inspectiediensten. Daar waar de overheid gecoördineerd en gebiedsgericht inzet op de uitvoering van (ook Vlaamse) beleidsdoelen, zouden ook inspectiediensten voldoende moeten kunnen aansluiten.

3.4. Aanpak verdrogingsproblematiek De Zegge

Versillende inspraakreacties op de startnota voor het RUP Vallei van de Kleine Nete en Aa wijzen op de problematiek van de verdroging van een aantal habitatrichtlijngebieden langs de Kleine Nete stroomopwaarts Herentals, met name De Zegge en het Olens Broek.

Vooraf voor wat betreft de opties van het voorgenomen plan voor de omgeving van De Zegge wordt aangegeven dat met de voorgestelde bestemmingen de instandhouding van de SBZ's en de realisatie van de Europese natuurdoelen niet verzekerd kan worden. Er zijn twee fundamentele opmerkingen gemaakt:

- De voorgestelde bestemmingen voor het vogel- en habitatrichtlijngebied rond De Zegge (i.c. 3 natuurkernen De Zegge-Mosselgoren-Neerhelst/De Botten, onderling verbonden door agrarische gebieden met overdruk natuurverweving) zouden niet volstaan om het door de Vlaamse Regering vastgelegde Europese natuurdoel om een (laagveen)moeras van > 300 ha te realiseren (Besluit Vlaamse Regering 23 april 2014). Er wordt gesteld dat dit doel moeilijk/niet realiseer is binnen de bestemming agrarisch gebied met overdruk natuurverweving. Het natuurgebied op het

voorgenomen plan is slechts ca. 235 ha groot. Vraag is om een planalternatief te onderzoeken waarbij er min. 300 ha als natuurgebied bestemd wordt.

- Het droogpompen van de landbouwpolder ten noorden van De Zegge heeft een significant negatieve impact op de grondwaterstanden in De Zegge waardoor de instandhouding van de Europees beschermde habitats niet meer mogelijk is.

Volgende stap in het planningsproces is de verwerking van de inspraakreacties met het oog op het opmaken van de scopingnota en het opmaken van een plan-MER. De aangehaalde problematiek is dus van belang voor het bepalen van de in het plan-MER te onderzoeken planalternatieven en/of het bijsturen van het opgestarte RUP-proces voor dit deelgebied.

Samenwerking met de andere actoren in de vallei is noodzakelijk om de besliste Europese natuurdoelen en lokaal herstel van de natuurlijk hydrologie te kunnen realiseren. Het realiseren van de Europese natuurdoelen is een gezamenlijke zoektocht van administratie, middenveld en lokale besturen.

Om deze problematiek aan te pakken, keurde de Opvolgingscommissie Kleine Nete in zitting van 28 januari 2020 een actieplan goed. Het actieplan is gevoegd als bijlage bij deze nota (bijlage 5) en bevat volgende acties:

- Actie 1: Herevalueren van de huidige pompactiviteiten.
- Actie 2: Opmaak ecohydrologische studie
- Actie 3: Uitwerken planalternatieven i.f.v. plan-MER RUP Kleine Nete en Aa
- Actie 4: Opmaak van een landbouwstudie en een maatschappelijke kosten-batenstudie
- Actie 5: Terughoudend vergunningenbeleid
- Actie 6: Aanmelding LEADER

Het departement Landbouw en Visserij vraagt om het behoud van het herbevestigd agrarisch gebied tussen Zegge en Kleine Nete als planalternatief te onderzoeken in het plan-MER. Gezien dat de bestaande toestand is, wordt die in het plan-MER beoordeeld als het 'nulalternatief'. Bijkomend vraag het departement Landbouw en Visserij om in de ecohydrologische studie na te gaan of het mogelijk is de Zegge hydrologisch te isoleren van het landbouwgebied (naar het voorbeeld van het lopende project van Natuurpunt voor hun reservaat de Nol in Kalmthout-Essen) en/of het mogelijk is het verzakte landbouwgebied op te hogen tot het oorspronkelijk maaiveld (van de landbouwontginning).

Aangezien de Vlaamse overheid in de omgeving van De Zegge gronden in eigendom heeft, wordt, aanvullend op het door de Opvolgingscommissie goedgekeurde actieplan, voorgesteld om een bewarend grondbeleid te voeren. Dit beleid omvat volgende acties:

- de betrokken agentschappen bepalen een perimeter voor bewarend grondbeleid rondom het SBGZ en engageren zich om gronden in deze perimeter in eigendom te houden om de mogelijkheden tot realisatie van de verschillende planalternatieven niet te hypothekeren.
- Gronden die toch vervreemd moeten worden, worden via het recht van voorkeur aangeboden aan de Vlaamse Landmaatschappij.
- De Vlaamse Landmaatschappij krijgt de opdracht om binnen deze perimeter in te gaan op aankoopopportunities.

Aan de bevoegde minister(s) wordt gevraagd om

- het door de Opvolgingscommissie goedgekeurde actieplan principieel goed te keuren en de betrokken, Vlaamse administraties de opdracht te geven het nodige toen om dit actieplan (mee) uit te voeren.
- de betrokken agentschappen de opdracht te geven een bewarend grondbeleid te voeren zoals hiervoor is uiteengezet.

Aan de gouverneur wordt gevraagd om dit actieplan in het raam van de haar coördinatieopdracht Kleine Nete verder te faciliteren en hierover te rapporteren aan de Vlaamse Regering.

3.5. Aanpak verdrogingsproblematiek Olens Broek

Ook het Olens Broek kampt met een structurele verdroging die het in stand houden van de actuele Europees beschermde habitats (stand still) en halen van Europese natuurdoelen hypothekeert. De

problematiek wordt beschreven in de nota als bijlage 6. Een eerste overleg met een aantal betrokken actoren heeft geleid tot de hieronder opgesomde afspraken. Bedoeling is om de structurele aanpak van deze problematiek onder te brengen in een nieuw hefboomproject gekoppeld aan een (eventueel) tweede strategisch project in de vallei van de Kleine Nete.

Acties Olens Broek:

- Oprichting werkgroep in de schoot van de coördinatieopdracht Kleine Nete;
- Delen van data tussen alle betrokken actoren, incl. naburige bedrijven Umicore en Aurubis;
- Beide, bestaande grondwatermodellen (VMM, Umicore) zullen worden ingezet om de problematiek verder te onderzoeken. Aan INBO wordt gevraagd om het model van VMM te laten lopen om na te gaan wat de impact van de voorgestelde hydrologische maatregelen is op de aanwezige habitats en te realiseren de Europese natuurdoelen;
- OVAM laat een bodemonderzoek uitvoeren in functie van de beoogde verontdieping van de Kneutersloop. Bedoeling is om dit bodemonderzoek te financieren met middelen van het Stroomgebiedbeheerplan;

Aan de bevoegde minister wordt gevraagd om OVAM de opdracht te geven om in functie van een verontdieping van de Kneutersloop het daarvoor benodigde bodemonderzoek te laten uitvoeren.

Aan de bevoegde minister wordt gevraagd om aan ANB / INBO de opdracht te geven om het grondwatermodel van VMM in te zetten om a) de problematiek verder te onderzoeken en b) oplossingsscenario's te modelleren.

3.6. Grondenbank Graafweide - Schupleer

De Vlaamse Regering besliste op 4 april 2014 “om de minister bevoegd voor Leefmilieu te gelasten de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) de opdracht te geven op korte termijn te starten met het activeren van een grondenbank en een grondreserve in de regio op te bouwen in functie van grondruilen binnen de globale afspraken inzake de begrotingsbeslissing voor de uitvoering van een flankerend beleid in het raam van de instandhoudingsdoelstellingen”. Deze grondenbank werd evenwel nooit operationeel gemaakt. VLM bouwde wel een grondreserve van 25ha uit in het agrarisch gebied binnen de projectperimeter Natuurinrichting Graafweide Schupleer.

Eind december 2019 keurde minister Zuhal Demir de ‘Vlaamse grondenbank natuurdoelen’ goed. Ondertussen werd er tussen VLM en ANB een overeenkomst ondertekend die de operationalisering van deze grondenbank regelt. Aan minister Zuhal Demir wordt gevraagd om ANB opdracht te geven om Graafweide - Schupleer als projectgebied toe te voegen aan deze grondenbank en op de begroting de nodige middelen te voorzien om met de Vlaamse grondenbank natuurdoelen slagkrachtig te kunnen handelen in Graafweide Schupleer.

3.7. Problematiek onverenigbaarheid Projectsubsidies Natuur (PSN) en percelen waarop een PV met herstellvordering rust

In het subsidiereglement voor Projectsubsidies Natuur wordt als voorwaarde gesteld dat het verwijderen van gebiedsvreemde gebouwen en constructies als noodzakelijke stap voor de verdere inrichting van een perceel kan, voor zover er geen stedenbouwkundige overtreding of proces-verbaal met herstellvordering bestaat. Dergelijke vonnissen sluiten talrijke percelen, vaak gelegen in ruimtelijk kwetsbare gebieden met een belangrijke opgave voor natuur en water, uit voor subsidie. Specifiek binnen de coördinatieopdracht speelt de problematiek rond illegaal uitgegraven vijvers met bijhorende weekendverblijven en oneigenlijke ophogingen van het maaiveld in valleigebied. Bij aankoop van dergelijke percelen komt de nieuwe eigenaar (dus andere dan de overtreder) niet in aanmerking voor subsidies voor herstel in oorspronkelijke staat. Het is wenselijk om hierop een uitzondering in het subsidiereglement te voorzien.

Aan minister Zuhal Demir wordt gevraagd te onderzoeken op welke wijze het subsidiereglement Projectsubsidie Natuur kan aangepast worden waardoor nieuwe eigenaars van percelen waarop een vonnis rust en die wensen bij te dragen aan de realisatie van de Europese Natuurdoelen en/of het integraal waterbeleid (in eerste instantie te denken aan openbare besturen als provincie en gemeente

en de terreinbeherende verenigingen) toch mogelijk is om beroep te doen op deze subsidiemogelijkheden.

3.8. Financiering gebiedsgerichte aanpak

Een gecoördineerde en gebiedsgerichte aanpak loont want creëert dynamiek en synergiën. De coördinatieopdracht en bij uitbreiding de aanpak via een strategisch project in de Kleine Nete tonen dit ontegensprekelijk aan. Deze aanpak genereert ook middelen: het poolen van lokale middelen en ambities en de bovenlokale ondersteuning bij de inzet op ad hoc subsidiemogelijkheden verhogen de investeringscapaciteit in de vallei (zie rapportage strategisch project als bijlage 4). De aanpak zorgt ook voor een verhoogd en soms verregaand engagement van lokale besturen. In ruil voor dit engagement wordt meer en meer de vraag gesteld naar een structurele ondersteuning, een structurele cofinanciering van de hogere overheid. Meer en meer wordt de afhankelijkheid van niet-gegarandeerde (maar uiteraard op zich zeer welkome) ad-hoc-financiering via projectsubsidies (Water-Land-Schap, Natuur in je Buurt, ontharding, ...) als een knelpunt ervaren en meer en meer wordt de vraag gesteld naar een structurele ondersteuning van en financiering voor gebiedsgerichte samenwerkingsverbanden (bv. gebiedsenveloppe ANB). Ook strategische projectsubsidies hebben een beperkte looptijd waardoor de vraag naar structurele middelen des te prangend wordt.

Aan minister Zuhair Demir wordt gevraagd om opdracht te geven aan de departementen en agentschappen binnen het beleidsdomein Omgeving om de mogelijkheden te onderzoeken om het gebiedsgerichte samenwerkingsverband Kleine Nete structureel te ondersteunen en financieren.